

Norsk barnebokinstitutt
The Norwegian Institute
for Children's Books

Henrik Ibsens gate 110
Postboks 2674 Solli
NO-0203 Oslo, Norway
Telefon: +47 23 27 63 60
Fax: +47 23 27 63 61
post@barnebokinstituttet.no
www.barnebokinstituttet.no

Kulturdepartementet v/Kulturvernavdelingen
Ekspedisjonssjef Roy Kristiansen og seniorrådgiver Gunhild Strand Molle
postmottak@kud.dep.no

Konto: 6022 05 29056
Org. nr. 971 493 704

Vedlagt oversende Norsk barnebokinstitutt en høringsuttalelse i forbindelse med rapporten
"En kunnskapsbasert kulturpolitikk" signert Jan Grund m.fl.

Oslo, 13. november 2012

Kristin Ørjasæter
direktør

En kunnskapsbasert kulturpolitikk

Høringsnotat fra Norsk barnebokinstitutt

På oppdrag fra Kulturdepartementet (KUD) har Jan Grund med flere levert rapporten *En kunnskapsbasert kulturpolitikk* der betydningen av at det bygges opp gode fagmiljøer, blir understreket. Den "kritiske suksessfaktor er at det finnes miljøer som kan drive uavhengig, akademisk, langsiktig forskning med doktorgradsproduksjon samtidig med mer handlingsrettet FoU med relevans for politikktvikling og forvaltning" heter det i rapporten (s.8).

Rapporten argumenter for

- videreføring av eksisterende virksomhet, inkludert forskningsprogrammet "Virtuelt senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor"
- etablering av tre nye forskningssentra (for hhv kunst og kulturvern, mediefeltet og idrettsfeltet)
- etablering av Kultursektorens forskningsfond

NBI vil organisere kommentarene rundt de to problemstillingene som Kulturdepartementet etterlyser i høringsnotatet datert 15.08.2012. Men først må vi få lov til å peke på to for oss iøyenfallende aspekter ved rapporten som helhet:

- Grund-utvalgets rapport overser at det er en målsetning for kulturpolitikken at det skal tilbys kunst og kultur av høy kvalitet *for alle*
- Grund-utvalget tar lite hensyn til at det i dag pågår både forskning og kunstutvikling i kunst- og kulturfeltet

Vedr. Kunnskapsbehovet

Barn og ungdom i et flerkulturelt samfunn med en digitalisert kommunikasjonskultur

Rapporten tar utgangspunkt i at kulturpolitikken skal utformes i forhold til at Norge er et flerkulturelt samfunn, preget av en digitalisert teknologi. Allerede på innledningens første side heter det at "Kulturlivet og frivillig sektor gjennomgår store endringer knyttet til generelle samfunnsprosesser, og kompleksiteten på disse områder er økende. Eksempler på dette er endringer knyttet til teknologisk utvikling (digitalisering) [... og] demografiske forhold (innvandring, regionalpolitikk), endringer i publikums bruk av kulturtilbudene, internasjonalisering og globalisering" (s.4). Imidlertid drøftes det ikke hva dette betyr. NBI vil anføre at den digitale teknologien påvirker både kulturuttrykkene og kommunikasjonsformene, samtidig som ulike befolkningsgrupper har ulik digital kommunikasjonskompetanse på en måte som rokker ved den etablerte samfunnsorden. Barn og unge vil for eksempel ofte ha større digital kompetanse enn voksne. En kunnskapsbasert kulturpolitikk bør utformes med hensyn til at det er oppstått et endret grunnvilkår: barn, ungdom, unge voksne, middelaldrende og eldre voksne har ulik kompetanse mht å utnytte den digitale kommunikasjonsteknologien. Det har oppstått et misforhold mellom refleksjonskompetanse og evne til å benytte ulike medieplattformer, samtidig som det nettopp er på det digitale kommunikasjonsfeltet at endringene er størst og skjer raskest. Den etablerte forskningen i academia kan tilby kunnskap om digital kommunikasjonsteknologi, men har en tydelig tendens til å overse barn og unge. Kunst- og kulturforskningen på universitet og høyskoler er lite oppdatert mht digital kommunikasjonsteknologi og har vist tilsvarende lite interessert for å forske på kunst- og kulturuttrykk for barn og unge. Derfor er det spesielt viktig at kulturpolitikken legger til rette for at det utvikles kunnskap om kunst- og kulturuttrykk skapt spesielt for barn og unge. Det er dessuten nødvendig å utvikle kunnskap om barn og unges egen kommunikasjon, ofte på tvers av landegrenser. Kulturpolitikken må legge til rette for en kunnskapsutvikling på begge disse feltene fordi det her skjer raske og omfattende endringer.

Ett eksempel: Kompetansen hos lærer og bibliotekarer (for ikke å snakke om foreldre) er svekket mht den nye barne- og ungdomslitteraturen fordi feltet utvikler seg i nye retninger. Digital teknologi har ikke bare påvirket medieplattformene, men også innholdet og det estetiske formspråket. Derfor må forskningen mht den nye barne- og ungdomslitteraturen styrkes. Med dette mener vi ikke bare hvordan barn og unge responderer, men like mye verkenes estetikk og hvordan barnelitteraturen inngår i samspill med øvrige kunst- og kulturuttrykk.

Barnekunst- og kulturuttrykkene er blitt mer tverrestetiske ettersom den digitale teknologien er blitt mer utbredt. Innenfor akademia og kunstutdanningsfeltet er det lite tradisjon for tverrestetisk forskning. Når det i tillegg er svake tradisjoner med hensyn til forskning på kunst for barn, sier det seg selv at det knapt finnes akademisk kunnskap om samtidens kunstuttrykk for barn.

Forskning på kunstuttrykk for barn og unge, deres tverrestetiske karakter og medialisering er ikke prioritert innenfor akademia og kunsthøgskolene, men bør prioriteres som et kulturpolitisk virkemiddel slik at voksnes kompetanse på de kunst- og kulturtilbud som gis til barn og unge øker. Dette er nødvendig for på sikt å kunne innfri kulturmålene om tilgang på kunst og kultur av høy kvalitet til alle.

Vedr. Organisering

Styrke kulturlivets forskning

NBI deler Grund-utvalgets analyse av at kulturfeltet må styrkes ved forskning, men er betenkt over at rapporten ikke diskuterer den kompetanse som allerede finnes i kunst- og kulturlivet. *En kunnskapsbasert kulturpolitikk* hevder at "kultursektoren mangler til en viss grad en forskningsorientert kultur" (s.31), men overser den kunstutviklingskompetanse som er etablert

innenfor kunst- og kulturfeltet og overser de forskningsinitiativ som allerede er kommet fra kulturfeltet.

NBI vil minne om at Kunnskapsdepartementet i *Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger* opererer med to ulike sett med kriterier for forskning og kunstnerisk utvikling. Når universitetene ansetter en professor måler de det som tradisjonelt betraktes som forskning. Når kunsthøgskolene ansetter en professor måler de kunstnerisk virksomhet på høyt nivå, samt relevant bredde og fordypning i faget. Det finnes stipendprogrammer innenfor begge retninger, kunsthøgskolene tilbyr kunstutviklingsstipendiatstillinger, som er ment å lede frem til kunstnerisk kompetanse på nivå med en ph.d. NBI vil peke på at det finnes kompetanse på høyt nivå i kunst- og kulturlivet. Nasjonalmuseet, Rikskonsertene, Dramatikkens hus og – med all beskjedenhet: Norsk barnebokinstitutt, er noen av de organisasjonene som er opptatt av å ta vare på å videreutvikle denne.

Ett eksempel: Norsk barnebokinstitutt er på vei til å bli et forsknings- undervisnings- og formidlingssenter. Dette er nedfelt i den strategiplanen som ble utviklet som følge av at Kulturdepartementet initierte en virksomhetsoverføring av NBI-biblioteket til Nasjonalbiblioteket, og fulgt opp med nyansettelser av forskningskompetanse, samtidig som det arbeides med å legge til rette for fremtidige doktorgradsstipendiater. Derfor er det inngått samarbeidsavtaler med så vel Universitetet i Oslo som Nasjonalbiblioteket. Også instituttets undervisning er under utvikling. Forfatterutdanningen er allerede NOKUT-akkreditert. Det forutsetter at undervisningen er forskningsbasert. Det er også opprettet nye studietilbud som det nå søkes både fast finansiering til samt NOKUT-akkreditering av.

Grund-utvalget spør seg ”Hvordan legge til rette for at det kan produseres kunnskap av høy kvalitet?” (s.31). Svaret bør, etter NBIs mening, være å ta vare på de forskningsinitiativ som kommer fra sektoren selv, støtte initiativene og legge til rette for at kulturlivets aktører får anledning til å arbeide så ’langsomt’ at forskningskvaliteten blir god.

Samarbeid mellom kunst- og kulturfeltet og universitets- og høyskolesektoren

NBI deler Grund-utvalgets analyse av at kulturfeltet må styrkes ved forskning, men er betenkt over at rapporten ikke diskuterer de forskningsinitiativ som er kommet fra kunst- og kulturfeltet, og som må kunne betraktes som en reaksjon på den manglende forskningen som tilbys fra akademia og kunsthøyskolesektorene. I stedet for å opprette et nytt 'isolert' forskningssenter for kunst og kulturvern med en ensidig forankring i akademia, vil NBI anbefale at et forskningssenter tar utgangspunkt i de forskningsmiljøene som finnes i kultursektoren, styrker dem, og legger til rette for et utstrakt samarbeid mellom kultur- og utdanningssektorene.

Ett eksempel: Både forskning og undervisning har ved NBI i dag en langt mer tverrestetisk innretning enn tidligere, dette skyldes vår nære kontakt med kunstlivets aktører og produksjoner. Her har vi et fortrinn fremfor akademia. Ambisjonen bak NBIs forsknings- og undervisningsutvikling er å bygge opp et forsknings- og undervisningsmiljø av høy klasse mht kunst- og kulturuttrykk for barn og unge. Men for å nå målet må NBI samarbeide med andre aktører. Derfor har vi inngått en samarbeidsavtale med Universitetet i Oslo og med Aarhus Universitet, og vi er i diskusjon Kunsthøgskolen i Oslo, samt Universitetet i Stockholm om tilsvarende avtaler.

Kultursektorens fortrinn er at feltet består av en rekke små og store aktører som er blitt mer og mer innstilt på å samarbeide med hverandre og med institusjoner fra kunnskapssektoren. Et slikt samarbeid kommer også utdanningssektoren til gode, de får tilført en kompetanse i form av nærkontakt med kulturlivets aktører og brukere. Kunstnere som henvender seg til barn og unge har grunnkompetanse på sitt kunstfelt, men ingen opplæring i henvendelsen til barn og unge. Dette skyldes at utdanningssektoren legger minimal vekt på målgruppen barn og unge i undervisningen. Derfor må kunstnere som produserer for barn og unge i dag tilegne seg den nødvendige kompetansen på egenhånd. En rekke kunstnere utvikler verdifull kompetanse, men deres kunnskaper blir ikke brakt videre fordi det ikke finnes en kompetanseoverføringsinfrastruktur. Ved å sette fokus på forskning, og følge opp med et bevisst samarbeid med utdanningssektoren om implementering av forskning i undervisning, vil en kunne utvikle de nødvendige kunnskapene og

overføringsmetodene som sikrer et varig kunnskapsløft med hensyn til kunst- og kulturlivets henvendelse til barn og unge.

NBI deler altså Grund-utvalgets analyse av at kulturfeltet må styrkes ved et forskningssenter for kunst og kulturvern, men minner om at et slikt senter må ta utgangspunkt i de forskningsmiljøene som finnes i kulturlivet og legge til rette for et utstrakt samarbeid mellom kultur- og utdanningssektorene.

Eget forskningsfond for kultursektoren

NBIs forskningssatsning er kommet i stand som følge av omdisponering av tildelte midler. NBI vil på bakgrunn av egen erfaring ubetinget slutte seg til Grund-utvalgets konklusjon om at det er en forutsetning for økt forskning innenfor kultursektoren at det opprettes et eget forskningsfond der kultursektorens aktører tillates å søke. NBI har erfart at instituttet ikke har tilgang til forskningsfinansierende midler gjennom forskningsrådet fordi instituttet pt ikke er definert som et forskningssenter. NBI er videre forhindret fra å søke midler gjennom Norsk kulturråd og Nasjonalbibliotekets utlysninger pga KUD-pålagte begrensninger i tildeling til institusjoner under post 78 på statsbudsjettet. Som Grund-utvalget skriver om et forskningsfond for kultursektoren: "Dette bør være et uavhengig fond med sterk forankring i kultursektoren, og hvor kulturlivets aktører vil være søknadsberettiget både når det gjelder kulturpolitiske, utførende og mer kunstspesifikke forskningsbehov" (s.9). For vår del vil et slikt fond være en forutsetning for at forskningsinnsatsen kan øke uten at formidlingen, som instituttet tidligere er mest kjent for, vil rammes.

Konklusjon

NBI mener at det aller viktigste for utviklingen av en kunnskapsbasert kulturpolitikk nå er en erkjennelse av at kunnskapen er minimal med hensyn til de kunst- og kulturuttrykkene som tilbys barn og unge som lever i et flerkulturelt samfunn, og som er omgitt av en digital kommunikasjons- og medievirkelighet. Dersom kulturmålet om at alle skal tilbys kunst- og kulturopplevelser av høy kvalitet skal være relevant, må kunnskapen på feltet økes markant. Det forutsetter:

- økt forskning på kunst og kultur for barn og unge
- et bevisst samarbeid mellom kultur- og utdanningssektorene for å fremme utdanning i kunst- og kulturarbeid overfor barn og unge
- tilgang til forskningsmidler

Til Grundutvalgets forslag vil NBI derfor si:

- 1) Kunnskapsbehovet er spesielt markant i forhold til kunst og kultur for barn og unge
- 2) Et separat forskningsfond der kunst- og kulturlivet tillates å søke er helt nødvendig for å svare på kunnskapsutfordringene i feltet
- 3) Et forskningssenter for kunst og kulturvern må organiseres slik at det sikres at det
 - a. utvikler kunnskap om kunst og kultur for barn og unge
 - b. tar vare på og videreutvikler den forskning og kunstneriske utvikling som foregår på kulturfeltet
 - c. fungerer som et reelt samarbeid mellom kunst- og kulturfeltet og universitets- og høyskolesektoren, kunsthøgskolene inkludert